

פסקי דין ממו"ר הגאון רבי ברוך יצחק לוי זצ"ל

רב ור"מ "מקור חיים"

מייסד וראש בית הדין לממונות בירושלים

בנידון

שילם עבור סחורה בחנות והבעלים הסתלקו
ותובע ממי שהפנה אותו לחנות והחשבוניות היו על שמו

הנידון

ראובן בעל חנות לחמרי בנין העסיק בחנות שכיר במשך חצי שנה. בתוך הזמן התעורר אצלו חשד מבוסס שהשכיר אינו נאמן והחליט לפטרו. הוא עזר לשכיר בדרך כבוד לפתוח חנות לחמרי בנין ברחוב אחר ולנהל אותה בצורה אחרת לגמרי, היינו שבחנות מצויות רק דוגמאות של המוצרים, ולא צריך להשקיע כלום בסחורה, וההזמנות מבוצעות ע"י טלפון כמו שנהוג בבתי המסחר הגדולים. והיות ולבעל הבית של החנות החדשה לא היה אימון בשכיר והוא לא הכיר את השכיר אלא רק את ראובן, נכנס ראובן בשותפות בשכירות של החנות החדשה והתחייב בשכ"ד ובמס הכנסה, ולא עוד אלא שראובן נתן לשכיר שהוא חשבוניות בלנקו של מע"מ שהפירמה היתה של ראובן.

באחד הימים נכנס שמעון לחנות של ראובן ובקש לקנות חמרי בנין מסויימים, וראובן אמר לו שאצלו בחנות אין את הדוגמא המסויימת שהוא מחפש, כי אינו מתעסק בחמרי הבנין המשופרים, אך הראה לו מקום לחנותו של השכיר ששם יוכל לבחור לו איזה דוגמא שירצה. ואכן, שמעון בחר דוגמא מסויימת ושילם לו בצ'ק על סכום ההזמנה, והשכיר נתן לשמעון קבלה וחשבונית מע"מ של הפירמה של ראובן, שבראשה הודבקה תווית עם השם של הפירמה של השכיר. על הצ'ק ששילם שמעון לא נכתב לפקודת מי הוא נכתב, אבל הוחתם בחותמת עם הכתובת של ראובן. בסופו של דבר ההזמנה לא כובדה מכיון שהשכיר סגר את העסק, ובא שמעון לתבוע מראובן בטענה שהיה שותף בשכירת החנות וכנראה גם בעסק של החנות שהרי החשבוניות היו שלו, וכן ממה ששילם מסים וארנונות על החנות מוכח שלא עשה רק חסד, שאם משום חסד לבד לא היה נכנס ראשו ורובו לעשות חסד עם אדם שהיה מפקח עליו פקוח תמידי על כל צעד ושעל בחשד שהוא גנב, ובודאי לא ישלם לו את המע"מ ולא את המסים

והארנונות ושכר הדירה וכו'. מכל זה יש אומדנא שראובן היה שותף גם בעסק, ולכן תובע מראובן אחריות על ההזמנה שלו.

משיב ראובן שאמנם היה שותף בשכירות של החנות החדשה אבל לא היה שותף בעסק, ומה שנתן לשכיר את הפירמה שלו לחשבונות מע"מ הוא רק לעשות טובה לשכיר, כי הוא בעצמו מניצולי השואה וקבל עליו לעשות טובות לאנשים, ומה שהוחתם בחותמת שלו לפקודתו ערך של ההזמנה הוא זיוף של השכיר, והוא לא מסר לשכיר את החותמת כי לא האמין לו. ואף אם קבל אחוזים מהקליינטים שהיה שולח אליו אינו אלא כמתווך.

המקורות להלכה

ע"י רמ"א חו"מ סי' רל"ד סעי' ו' וז"ל: ראובן המליא חוב בטוח לשמעון וקבל שכר על הסרסרות ואח"כ נתקלקל החוב ולריכין להשתדל עם השר בעד החוב ושמעון רונה שראובן יטריח אותה טירחא הואיל וקבל שכר מן החוב, י"א דהדין עם שמעון דומיא דהוכר הגנב. עכ"ל. ולעיל צמחצר שם סעי' ו': נגנב הפקדון באונס ואח"כ הוכר הגנב אחד ש"ש ואחד ש"ח עושה דין עם הגנב. ועיי' צבאר הגולה אות ל': הטור כתב צמ"י י' שרריך לשלם לצעלים ויעמיד הוא הגנב לדין ליפרע ממנו וכן פרש"י שם וה"ה כתב שם ושאר המפרשים הקשו עליו דודאי אינו מן הדין שיתחייבו הם לשלם האונסין אע"פ שהוכר הגנב, אלא כך פירשו שהם חייבים לטרוח ולדון עם הגנב משום דלפעמים הגנב אלס וקשה ואין הצעלים רואים לטרוח לדון עמו וזה דעת רבינו. ע"כ. ובכ"מ ובצ"י כתב שאינו יודע מנין הכריע דעת רבינו שהרי דבריו כדברי הגמ' ממש וכל פירוש שיפורש בגמ' יתפרש ג"כ כדבריו וכו'. ועיי' צמ"י שם ס"ב הביא המחבר כדעת הטור נגנבה בלסטים מזוין והוכר הגנב לריך לפרוע לצעה"ב והוא יעמיד הגנב בדין, ואפילו אם נשבע כבר ונפטר קודם והוכר הגנב כיון שנמלא הגנב לריך להעמידו בדין והוא יפרע לצעה"ב. עכ"ל. ועיי' צפ"ת סי' רל"ד ס"ק צ' וס"ק ג'. וראיתי שמליינים גם לשו"ת שו"ת מהד"ג ח"ג סי' קס.

לכן בנידון דידן לו יהא שראובן לא היה אלא כסרסור בלבד, דינו כראובן שהלוח מעות לישראל או לעכו"ם ע"י סרסור ושילם לו שכר סרסרות ואח"כ נתקלקל החוב, דפסק צתה"ד סי' רכ"ד לריך לשלם ויטרח ויחזור על הגנב להוציא ממנו. ומכ"ש שלפי האומדנא היה ראובן יותר ממתווך שמקבל שכר מהשכיר אלא היה שותף ממש בעסק. לכן הדעת נוטה שראובן ישלם לשמעון ויטרח עם הגנב להוציא ממנו.